

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: Akershus

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Vestby

Emne: Høgtidsmat ved familie-
fester, Porselen

Bygdelag: Garder

Oppskr. av: Karl Probst

Gard: Probst

(adresse): Vestby

G.nr. 101 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1
Ja.

2.

De kom enkeltvis.

3.

Nei, det kom jeg aldri hørt.

4.

De som kom med graut skulle gjerne
komme mens karselssonen ennå lå til sengs.

5.

Bare en gang.

6

I gammel tid flategraut.

7

Se svar 5.

8.

Grauten skulle gjerne sendes i en

2
for skinnfästevinn

9.

I gammel tid kom de ikke med annet
en gravt.

10.

Det var betændelig kona sjøl som
kom med sendingen, hvis datter eller
tjenestjente hadde kommet ville
det blitt ansett som en stor fonder-
melte.

11.

Det ville bli ansett i høyeste grad
for usømmelig dersom mannen hadde
fulgt med. Det har jeg heller aldri
hørt har hørt.

12.

Ja sendingsofret ble rikelig be-
virket med kaffe og kaker som var
bakt for denne anledning. Det var
bakt også gode smørbrød og det ble øy-
så smakt på sendingen. Det var
ingen forskjell enten den nyfakte var
gutt eller pige.

13.

Konene kom entelvis så det var in-
gen gjestekål.

14.

Der holdtes ikke noe konemåltid.

3

15

Ja kom til gifte.

16

Det er nok mere som 70 år siden skikken begynte å skifte. Jeg kom herke da min yngste bror kom til verden for 69 år siden som de fleste kom med graut men en som var hjult for å ville være litt moderne kom med et kaksfat. Senere ble det hjemkoble kaker og konditarkaker.

17

Nei gave til den nyfötte hadde de ikke.

18

Nå er det slutt på graut og kaksen-
ding, men du gæs ennå på visite.
Det ville være en uoppmerksomhet
å ikke avlegge et lyshømskringsbe-
søk. En eller annen gave f. eks et
plagg til den nyfötte, men også blom-
ster

19.

Ja der ble halvt karsel. Slebninger
og men av de næreste naboer ble budue

20.

Ja selskapet ble karsel. Ordet
dåskalas har jeg aldri hørt vært-
brukt her. Kalas er et ord som leder
tanke hen på drikk og løssluppenhet
og slikt måtte ikke forekomme i et karsel.

4
21

Nei det var ikke skikk med vendinger til et barseel

22.

All som var budue måtte da ha med sig en presang av et eller annet slag. Det var ikke almindelig at hun som bar barnet skulle ha større presang enn de andre.

23.

Stebtinger og nær naboer bli budue og alle har gaver med sig.

B. Fødselsdag. 24.

Nei fødselsdag for barn bli aldri holdt og det var ikke almindelig for voksne heller. Jeg kan således ikke huske at du held feiret noen fødselsdag hjemme for min far eller mor, men skikken var nok i anmarsch. Jeg husker min far var i geburslag hos læreren i bedymelsen av 1896 årene.

25.

Nå holdes fødselsdag for voksne alltid ved runde ball, men noen holder også et mindre lag bort av. Garna har forøvrigt geburslag vært år påsnart de bli 4-5 år gamle. Da kommer jevnaldrende og litt større barn og alle har små gaver med sig.

Ved runde år blir nok gjestene som regel budne. Det er da i alminnelig varme retter til oftest og en vil jo gjerne ha en oversikt over antall på forhånd. Men det hendes nok også at det kommer ubudne gjester for å gratulere. På de alminnelige gebursdage kommer ofte de fleste ubudt. En vet at dagen blir feiret og går for å gratulere.

27.

Det er da skikk å gi gave. Ved de runde år går ofte noen av gjestene sammen og kjøper en stakk gjenstand. Andre gir gave enkeltvis. Ved de årlige gebursdage har gjestene med seg blomster eller en kake. Dette er litt for budne og ubudne.

28.

Har den det var med feiringen i eldre tider kjemmer jeg som sagt mindre til. Det er her en feiring som er skikk.

29.

Ved de runde år skal det være som normalt varm aftun med en eller to retter og dessert, öl og rødvis og der blir brotaker. Det på ovoken blir det servert kaffe med et glass byrassier ofte også en pjoltu. Ved de årlige gebursdage blir det servert sjokolade eller kaffe eller hva gjests smak. Senere på

Kvelden kaffe og 1 glass kyrassa.
 Gjøtkake med lys på og særskilte
 bringer brukes ikke.

26. Konfirmasjonen.

30.

Jeg tror ikke at det her på disse kan-
 ten av landet har vært henlagt sær-
 lige festlitter i anledning konfirma-
 sjon. Ved min konfirmasjon i 1891
 var der nemlig best. nærmeste skyldfolk
 - ingen naboen - da noen av dem hadde
 lang vei kom de kvelden før og ble med
 til suppen om formiddagen. Så var
 det en entur middag og senere kaffe og
 kveldsmat. Der skulle ialt tatt være
 litt eller intet spirituosum. Jeg håper ikke
 noe om at det hadde vært annerledes
 hos mine skolekamerater heller.

31.

I de senere år er det nok etterhånden
 blitt større selstøpelig bet. forbudet
 med konfirmasjonen.

32

Til konfirmasjons selstøpet. pleier en
 nå å innby slekt, naboer og venner.
 Prut. og lærer vil nok mange gjerne ha
 hos seg den dagen, men disse kan jo
 ikke nå så langt. De ordner seg da ofte
 slik at de kommer til middag på et
 sted og så til kaffe på et annet.

Jeg har aldri hørt at gjestene har
skikket sendinger til konfirmasjon
og de gjør det fremdeles heller ikke.

34.

Ja det er skikk å gi gave til kon-
firmasjon. Gjerne bra gave verdi
40-50-60 kroner.

Der kommer ingen ukudne
gjester til konfirmasjonselskap.
Her det er nok

35.

Her der er ingen berømte retter
eller kase til konfirmasjonlag.

Gjestene bli luden til middag og
da serveres som regel stek og fisk
med etterfølgende dessert. Der er öl
og vin til maten. Konfirmantens far
holder en tale for konfirmanten og så
er det gjerne flere lykønskningstaler
Der er kaffe og aftensmat.

D. Bryllupp.

36. 37.

Her for lovtalsgjesterbud byrmer jeg
ikke særlig til. Det var vistnok ikke
ofte det ble holdt og er herover nå
fakt-vekk

38

Der er nok sikkert meget lunge siden
det har vært flere dagers bryllup her
i Fallo. Jeg har ikke hørt fortelle om det.

8. og har heller ikke sett noen oplysnelser
så jeg kan ikke fortelle om om disse ting

39 - 40 - 41.

Først jeg har konferert med Kan ikke
hviske at det var sendingen til bryllup,
det var bare til hjelp at dette var
almennelig. At maten (småst) skulle pyn-
tes på en berømt måte og at bændmen
skulle samle inn kjøtt er helt usjunt.

42 - 43 - 44 - 45 - 46

Ukjent.

47.

Se 38.

48.

Ja det er ofte tilfellet at det blir
hollet bryllup på et hotell.

49.

Det hendte nok en gang imellom at
farlovede reiser til en by og lar
sig vie der uten bryllupsdag.

50

Jeg avventer tilfelle bli det nok
ingen bryllupsdag uten kantsje av
søsken.

51

Fest på onsdagen til brylluppet holdes

kun ved munde talt. Første gang 16 års
dagen.

E. Gravøl.

52

Ved likeferd skulle først og fremst slekter
bes. Så skulle alle naboer også høre det
gjalt småbrusen som ikke hørte til av-
dødes omgangsbrets bes. Til slekten leugst
borte ble det sent et brev. Men innenbygds
var det en "beammann" som gikk fra gård
til gård med berijed eller brev. Denne bea-
mann skulle beredes og et par tre drann-
mer måtte ikke mangles i hatteringen så
det bemtevil at beammann kom i en løftet
stemning. Skatts eller dødsfallet skulle
også naboen varsles. Det ble kalt å
gå og melde dødsfall. Dette burde skulle gå
som snarest fra hus til hus uten bevit-
ning.

53.

Jeg har fra gammelt aldri hørt at
et gravøl hvor var mer enn en dag.

54.

Brokost ved fremmøtet i hjemmet.
Middag ved gjensynstun fra kirken
og aftensmat om kvelden. Gjertene ble
plaset ved langbord

55.

Jeg har ikke hørt at det var noen sær-
skilt mat som ikke skulle kuyfles ved
begravelsesmiddager

56

Noe særskilt navn hadde hovedsag-
likt ikke.

57

Var det for liten plass i hjemmet
ble gravstedet brukt på en gård i nabo-
laget.

58

Sendingene ble sendt hollent ifor-
veien

59.

Jeg har aldri hørt at sendingene
skulle være pyntet eller pakket på
en spesiell måte.

60

Ja der ble brukt en liten tilstelning
for dem som kom med sendingene
fjornekvellen. Det var de unge døtre
eller tjenestjentene som var fjorne-
jenter og traktamentet bestod av kaffer,
spæne smørbrød og bær.

61

Nei.

62.

At det har vært flere dagers tikkerd er
sikkert meget lenge siden her på
disse kanter. Ingen nåensinne kan huske det.
Heller ikke lever det på folksmunde fortel-
tinger derom.

Der var nok adskillig alkoholfribrød ved lilleskolen her i den senere tid.

Lilleskolen gjestebudet varse gjernu helt ut på morgensenen den påfølgende natt og der ble servert pilsen (benjans blandet med varmt vand og sukker) og flere av gjestene kunne bli adskillig bedugget.

64.

Sendningene tvilte sig lenger ved lilleskolen enn ved andre gjestebud, de opphørte først for ca 25 år siden. Servering av hjemmekrygget har ikke funnet sted her i mange år.

65.

Lilleskolen der serveres middag er der gjernu 2 retter 1 kjøttrett og 1 fiskerett. Der serveres kaffe enten ved bordet eller umiddelbart etter at gjestene har reist sig fra bordet.

Senere blir der servert kaffe og skårne smørbrød og kaker. Det begynner forresten å bli mer og mer alminnelig å slåffe middagen og isteden servere kaffe, smørbrød og kaker 1 eller 2 gange.

Serveres der kaffe bare 1 gang blir der da ofte istedenfor 2 gangs kaffe servert frukt.

Der sendes her ikke lenger innbydelser. Begravelsen blir bejuttgjort i avisen og alle som følger til graven blir invitert til hjemmet. Dette gjør at det blir vanskelig med middag her og det er ikke hvor mange det blir

Kun 1 glas rødvin og 1 glass öl hvis
det serveres middag. Hvis en kuff på baffe
forekommer ikke spirituosa i det hele tatt.

Ja av og til på hotell.

Det er sikkert henimot 90 år siden at
gjestene begynte å få skriftlig innbydelse.

Det er ca 50 år siden en begynte å
avvikle dødsfall i aarue.

F Nye fester.

Nå det er ingen hatisjon om hva
en skal ha til om ei 17 mai.

Å nei det er ikke slik fering. Det innstruarer
sig til at husmor en får baffe på senger om
morgen en. Likken ca 25 år gammel.

Nei det er nok helt minimalt. Gjæstene rækker
eller kaffen har en ikke til disse dager, som
ble brynt overmest og en en prosess.